

Synspunkt bragt i Bornholms Tidende lørdag den 12. august 2006

Skolelukninger

Den politiske iscenesættelse af vanskelige beslutninger

ved bestyrelsen i Bornholmske Borgerforeningers Samvirke.

Regionskommunens vanskelige økonomi gør det aktuelt at frygte, at spørgsmålet om øens skolestruktur kommer op igen i lyset af det fortsat faldende børnetal og de stigende udgifter på ældreområdet.

Det er på opfordring og med ulyst vi på vegne af de bornholmske borgerforeninger tager spørgsmålet op. Men forløbet i 2003 op til beslutningen om nedlæggelsen af tre skoler, hvoraf Nyker Skole først kom i spil natten mellem den 25. og 26. august, skræmmer stadig. For Nykerboerne var det samtidig et memento om, at det at holde kortene tæt til kroppen, kunne betyde, at man kunne komme til at sidde tilbage med sorteper. For forløbet viste, at det kunne have været relevant at melde ud

For i Nyker havde man gjort sig overvejelser om den fremtidige skolestruktur og mange havde indstillet sig på at "købe" en model, der reducerede Nyker skole til at være en indslusningsskole med 0 - 3 klasse, der fungerede i samarbejde med en større skole.

Men ingen i Nyker havde lyst til at melde ud, og give politikerne "gode idéer" på et tidspunkt, hvor man ikke mente at være i spil, og hvor man i øvrigt ikke kunne bedømme kommunalbestyrelsens kort særlig godt på grund af den lukkethed, der prægede processen.

Det problematiske ved skolelukninger består måske netop i, at parterne, forstået som kommunalbestyrelsen og forældrene ikke har tillid til hinanden, fordi man ikke ved, hvad de andre tænker, og derfor reagerer på baggrund af det, man tror de tænker.

Der er i højere grad brug for et kommunikativt demokrati, hvor nøgleordet, for at nærme sig konsensus, er lige adgang til argumentation og diskussion uden begrænsende mulighed for at opponere i en dialog, hvor ingen på forhånd har herredømmet. Omvendt gælder, at så længe politikere og embedsmænd alene definerer problemer og løsninger, er der ingen garanti for et bredere ejerskab til beslutningen og dermed ingen garanti for, at der ikke kommer stærke reaktioner på udspillene.

Parallellerne til Lolland

I en masterafhandling fra 2004 udført af Lea Grønbæk, Bjarne Voigt Hansen og Henning Aggerholm bliver strategier for skolestrukturen på Lolland belyst. Inspireret af den bornholmske kommunesammenlægning spørger forfatterne, hvordan billedet kan komme til at tegne sig på Lolland. Her står man overfor de samme økonomiske og demografiske udfordringer som på Bornholm, og derfor kan skolelukninger også her blive aktuelle den dag, en storkommune tør eller tvinges til at træffe de upopulære beslutninger, som de hidtidige kommuner har tøvet med at træffe. Rapporten beskriver bl.a. to mulige modeller på en nye skolestruktur i en kommende storkommune. Den ene, hvor Lollands 29 skoler reduceres til 13 skoler med hver 2 spor og en anden, hvor Lollands 29 skoler reduceres til 10 skoler med 2-4 spor og 14 afdelingsskoler med 0.-3. eller 0.-6. klasse. Besparelserne er beregnet til hhv. 74 og 48 mio. kr. om året eksklusiv omstillingsomkostninger til ombygning, ændring af ledelse, øget transport mv.

De to modeller er valgt med omhu. Den første giver størst mulig besparelse i første omgang og rummer samtidig mulighed for en styrkelse af det faglige miljø på de udelukkende 2-sporede skoler. Men med barske konsekvenser for de lokalsamfund, hvor skolens forsvinden vil fjerne en del af lokalsamfundets identitet og attraktion. Det bliver sværere at sælge husene, flytningen af børnene til et fremmed bysamfund i skoletiden kan gøre det sværere at bevare loyaliteten til og medlemskabet af den lokale idrætsforening og de afledte konsekvenser vil let sprede en pessimisme, som det kan være svært at vende til ny positiv energi. Kun oprøret er tilbage, som kan udløse positiv energi, når talen falder på oprettelsen af "den nye friskole". Og pludselig må kommunalbestyrelsen måske se sine sparede 74 mio. kr. blive reduceret dramatisk, fordi der med hver elev, der flytter til en privatskole, følger en kommunal medfinansiering.

Omvendt indeholder den bløde model en knap så stor besparelse men indeholder som oplæg en intention om, at bevare flest mulige skoler på en bæredygtig måde, dvs. i en størrelse og med et antal klassetrin, der er afstemt med de respektive lokalsamfund. Samtidig lægger modellen op til, at overbygningen, hvor behovet for et fagligt specialiseret miljø er størst, samles på 2-4-sporede skoler, der samtidig er "moderskole" for et netværk af afdelingsskoler. Det kan give administrative besparelser og sikre en rotation af lærerne skolerne i netværket imellem, så ingen lærere mod deres vilje vil blive isoleret på en af de mindre afdelingsskoler.

Det vi i borgerforeningerne efterlyser, er politikere der tør drøfte sådanne modeller fordomsfrit med borgerne, og har øje for modellernes vidtrækkende positive eller negative konsekvenser for borgerne og de bornholmske bysamfund. Kun en dialog, hvor borgerne føler ejerskab til beslutningen på dette vigtige område, vil kunne bremse de forventelige oprør de barske modeller vil udløse, medens de bløde modeller i bedste fald vil sikre robuste besparelser, der ikke udhules af nye initiativer på friskoleområdet og tab af værdier i de bornholmske bysamfund.

Og de bornholmske byer har noget at byde på. For i en turismesammenhæng ser vi turisterne knytte sig til deres lokale levende og velfungerende bysamfund og i tilflyttersammenhæng er den store mangfoldighed af attraktive byer et aktiv for Bornholm. Så lad os erkende de økonomiske realiteter men samtidig i en dialog arbejde hen mod løsninger, der slå mindst muligt i stykker og giver anledning til mindst muligt oprør.

29.06.2006 /JH